

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDE KAMU YÖNETİMİNİN GÜÇ VE HAREKET BOYUTUNU GÜÇLENDİRMEK: KURUMLARI VE HİZMETLERİ YAKINLAŞTIRMAK

Strengthening the Power and Action Dimension of Public Administration in
Solving the Problem of Domestic Violence Against Women:
Bringing Institutions and Services Closer Together

Doç. Dr. Samed KURBAN*

Geliş Tarihi: 21.02.2025 | Yayına Kabul Tarihi: 6.10.2025

Öz

Kadına yönelik aile içi şiddet, erkeklerin kadınlar üzerindeki güç ve kontrole dayalı tahakkümünü gösterir. Fiziksel, cinsel veya psikolojik açıdan kadına zarar verme eğiliminde olan davranışları içeren bu sorun, kadın erkek ilişkisinde, "cinsiyet eşitsizliği" çerçevesinde, kadın aleyhine durumlar yaratır. Şiddeti doğuran durumların ortadan kaldırılmasında, toplumsal koşulları şekillendiren kamu politikası önemli bir rol oynar. Politikalar, yönetme sorunuyla ilgili olan kadına yönelik şiddetle mücadelenin kamusal niteliğini ortaya koyar. Bununla birlikte politika müdahaleleri sadece kadınların güvenliğini içermeyen çok yönlü bir bağlama sahiptir. Üstelik kamu gücünün şiddet gerçekleştikten sonra eyleme geçmesinin yeterli olmadığı, bunun ötesinde önleyici bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği de açıktır. Dolayısıyla söz konusu sorunla mücadelede, farklı kamu kurumları

Abstract

Domestic violence against women represents men's domination of women based on power and control. This problem, which includes behaviors that tend to harm women physically, sexually, or psychologically, creates situations that are detrimental to women in male-female relationships within the framework of "gender inequality." Public policy, which shapes social conditions, plays an important role in the elimination of situations that give rise to violence. Policies reveal the public nature of combating violence against women, which is related to the problem of administration. However, policy interventions have a multifaceted context that does not only include women's safety. Moreover, it is clear that it is not enough for the public power to take action after the violence has occurred; a preventive approach must be adopted. Therefore, combating this problem re-

* Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, samed.kurban@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6002-1573.

arasındaki etkileşimi ortaya koyan idari verilerin koordineli bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaç politika kapasitesinin daha işlevsel kullanılması bakımından önemlidir. Çalışma, kamu yönetiminin kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadelede daha etkin bir rol oynamasına yardımcı olacak idari verilerin entegrasyonunu ve hizmetlerin koordinasyonunu incelemektedir. Ayrıca çalışmada Fas Krallığı Ulusal Komitesi, koordinasyon ve liderliğin kurum-sallaştığı özgün bir deneyim olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Kamu Yönetimi, İdari Veri, Koordinasyon, Ulusal Komite.

quires coordinated management of administrative data that reveals the interaction between different public institutions. This need is important in terms of utilizing policy capacity more functionally. The study examines the integration of administrative data and coordination of services that will help the public administration to play a more effective role in combating the problem of violence against women. Furthermore the National Committee of the Kingdom of Morocco is presented as a unique experience of institutionalizing coordination and leadership.

Keywords: Violence Against Women, Public Administration, Administrative Data, Coordination, National Committee.

GİRİŞ

Tarih boyunca siyasi iktidarların karar vermesini ve eyleme geçmesini gerektiren çeşitli sorunların var olduğu görülmektedir. Bu sorunlardan bazıları daha iyi koşulları arzulayan ihtiyaçlardan kaynaklanabildiği gibi, herhangi bir konuda duyulan genel bir hoşnutsuzluğu da içerebilmektedir. Yönetme sorunuyla ilgili olan bu tür durumlar karşısında genel yaklaşım, hükümetlerin/kamu bürokrasisinin geliştirdiği politikalaradır. Amaç toplumun genelini veya belli bir kesimi etkileyen kamusal sorunların çözülmesi, var olan çatışmaların uzlaştırılması ve olağan işleyişe yönelik koşulların yeniden tesis edilmesidir.

Kadına yönelik şiddet, belirli amaç ve hedefler doğrultusunda geliştirilen kamu politikasının inceleme konusu olan çok yönlü sorunlardan biridir. Söz konusu sorunun kapsamının genişliği, kendi özgül doğasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Çünkü şiddet mağduru kadın sorunsalı sadece fiziksel şiddeti içermediği gibi, kadınlara uygulanan şiddet basit bir şekilde insan hakkı ihlali olarak görülemeyecektir. Kadına yönelik şiddet, kamu yönetiminin daha geniş bir

düzlemde dikkatini yoğunlaştırmasını gerektiren “toplumsal cinsiyet sorununun” yansımasıdır. Bu bakımdan kamu gücünün yasal zeminini oluşturan kamu yönetiminin eğitimden hukuka, sağlıktan sosyal hizmetlere kadar pek çok alanda sözü edilen toplumsal soruna yanıt vermesi beklenmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddet sorunu insan hakkı ihlali içermesi yanında, siyasi ve kamusal bir sorundur. Zira yirmi birinci yüzyılın başında Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan istatistikler, 16-44 yaş arası kadınlar için aile içi şiddetin kanser, trafik kazaları ve savaştan sonra en önemli ölüm ve sakatlık nedeni olduğunu ortaya koymaktadır (Parliamentary Assembly, 2002). Buna karşın bu sorun, uzun yıllar özel hayatın bir konusu olarak görülmesinden dolayı siyasi iradenin gündemine girememiştir. Yirminci yüzyılın son çeyreği; kadınlara yönelik şiddetin biçimlerini, meydana geldiği bağlamı, istismarın boyutunu, etkilerini ve sonuçlarını, kamu politikalarının koruma, adalet veya destek sağlamadaki başarısızlıklarını ortaya çıkaran yeniden keşif yılları olarak tanımlanabilir (Kelly, 1999: 120). Özellikle 1990’lı yıllarda uluslararası alanda gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, konferanslar ve etkinlikler, sivil toplumun potansiyel gücünün fark edilmesi gibi gelişmeler, kadına yönelik şiddetin küresel bir sorun olarak ele alınması gerektiğine ilişkin yaygın bir kabulü yansıtmaktadır.

İçinde bulunduğumuz çağda kadına yönelik şiddet, yönetim sorunuyla olan ilgisinden dolayı kamu yönetiminin ve kamu politikasının temel çalışma konularından biridir. Merkezi yönetimlerin öncülüğünde kolluk, eğitim, sağlık, hukuk, sosyal hizmetler başta olmak üzere çeşitli alanlarda sorunun çözümünde çok sayıda birim rol oynamaktadır. Buna karşın kurumların vermiş olduğu hizmetler arasında yaşanan koordinasyon sorunu, kadına yönelik şiddetle mücadelede ortak bir hedefe yönelimi önceleyen politika kapasitesinin etkin şekilde kullanımını güçleştirmektedir. Bu durum entegrasyonu sağlanmış hizmetlerin koordine edilmiş kurumlar tarafından sunulduğu, önleme ve müdahale biçimlerini aynı anda içeren yaklaşımların geliştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Çalışma, merkezinde gücün ve kontrolün yattığı kadına yönelik şiddeti kamusal bir sorun olarak ele almaktadır. Söz konusu sorunla mücadelede reaktif bir yaklaşımdan uzak şekilde, müdahalenin yanında önlemeyi de içeren bir anlayışın geliştirilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda kadına yönelik şiddet sorununun çözümünde, politika kapasitesinin daha etkin kullanılması bakımından, kamu

kurumlarının kendi içindeki ve sivil toplum kuruluşlarıyla (STK) arasındaki koordinasyonun ne şekilde geliştirilebileceği sorusu irdelenmektedir. Son bölümde, araştırma sorunsalı çerçevesinde Fas Ulusal Komite örnek uygulama olarak verilmiştir. Böylelikle inceleme konusu olan sorunun çözümü, mevcut uygulamaların ve prosedürlerin daha uyumlu hâle getirilmesine ve işlevinin artırılmasına katkı sunulması hedeflenmektedir. Uygulama örneğini takip eden bölümde ise Ulusal Komite örneği çerçevesinde, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele konusu üzerine kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmada nitel veri toplama tekniğini kullanan doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın konusunu oluşturan olgular ve uygulama örneği ile ilgili araştırma kitapları ve makaleler, raporlar, politika belgeleri gibi yazılı metinlerden elde edilen veriler sistematik olarak yorumlanmış ve bulgulara ulaşılmıştır.

1. CİNSİYETİN TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL YORUMU ÇERÇEVESİNDE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET SORUNU

Şiddet kavramı, “insanlara zarar verme niyetinde veya olasılığında olan eylemler” şeklinde tanımlanır (Cambridge Dictionary, 2025). İnsanlık tarihinin eski dönemlerinden günümüze varlığı devam eden sorunlarından biri olan şiddet eğitim, sağlık, hukuk, güvenlik gibi alanları ilgilendiren geniş bir bağlama sahiptir. Temel öznenin insan olduğu bu sorunun oldukça yaygın şekilde görüldüğü alanlardan biri de kadına yönelik gerçekleştirilen eylemler üzerinden kendisini gösterir. Kadına yönelik şiddet, temel insan haklarının pek çok açıdan ihlal edildiği durumlara neden olmaktadır. Özellikle 1970’li ve 1980’li yıllarda gelişen Şiddet Görmüş Kadınlar Hareketi’nin oluşturduğu ivme ve 1990’lı yıllarda uluslararası düzeyde gerçekleşen insan hakları ve kadın odaklı konferansların aile içi şiddetin çok boyutlu küresel bir sorun olduğuna ilişkin vurgusu (Pande, 2002: 343), bu soruna ilişkin farkındalığın oluşmasında oldukça etkili olmuştur.

Güç ve kontrolle ilişkisi kabul edilen şiddete kadın-erkek ilişkisi açısından bakıldığında, çoğunlukla erkeklerin kadınları kontrol etmeye çalıştığı, bunu yaparken güçlerini kötüye kullandığı ve kadınların durumlarını kabul ederek veya etmek durumunda kalarak kendi mağduriyetlerine ortak olduğu bir sorun karşımıza çıkmaktadır (McMurray, 2005: 222). Şiddet sorununa aile bağlamında

bakıldığında, “bir kişinin diğerini kontrol etmesi durumunda” gerçekleştiği kabul edilir. Aile içi şiddet erkek partner şiddeti yanında, çocuk, ergen ve yaşlı istismarını da içermektedir (Ribeiro vd., 2022: 1224-1225). Erkek partner şiddeti ve kadınlara yönelik şiddetin çoğu mevcut veya eski eşler ya da yakın ilişki içinde olunan kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kadının Güçlendirilmesi Birimi’nin 2024 yılında paylaştığı verilere göre, 15 yaş ve üzeri 640 milyondan fazla kadın erkek partner şiddetine maruz kalmıştır (UN WOMEN, 2024). Dünya genelinde, 15-49 yaş arası bir ilişki içinde olan kadınların neredeyse üçte biri (yüzde 27), erkek partnerleri tarafından bir tür fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakıldıklarını bildirmiştir (WHO, 2024).

Erkek partner ilişkilerinde kadınlara yönelik şiddet, BM Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilen *Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi* (CEDAW) açısından insan haklarının ciddi şekilde ihlalidir. Bunun yanında bir kadına sadece kadın olduğu için uygulanmasından dolayı kadına yönelik şiddet, “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” olarak da ifade edilmektedir (UNDP, 2013: 16). Kadına yönelik şiddetin insan hakkı ihlali olarak görülmesi, Tanrı’nın kadınlara ve erkeklere izlemeleri için bir yol öngördüğü şeklindeki ahlaki argümanın liberalizmin yükselişiyle bir eşit haklar öğretisine ve yurttaşlık hakkı talebine dönüştüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Haklar öğretisinin mantıksal sonucu ise toplumsal cinsiyete dair bir toplum teorisi ortaya çıkarmıştır (Connell, 1998: 49-50).

Toplumsal cinsiyet, kadınlık ve erkekliğin değişmez biyolojik temeli üzerine kurulan ve toplumsal bağlama göre değişen bir örüntüyü ifade eder. Bu kavramsallaştırma, kadınlığın ve erkekliğin doğasına bağlanan farklılık ve eşitsizliklerin toplumsal boyutunu görmeyi kolaylaştırmış ve toplumsal cinsiyetin kültürel olarak inşa edildiğini iddia eden modern feminist tahlilin temel kavramsal aracı hâline gelmiştir (Bora, 2005: 37-38; Butler, 2008: 53). Ancak kadına yönelik şiddetin küresel bir sorun olarak ele alınması ve yasal altyapısının hazırlanması, nispeten geç bir dönem olarak görülebilecek yirminci yüzyılın son çeyreğine rastlamaktadır. Bu dönem iki açıdan önem arz etmektedir. Öncelikle bu süreçte cinsiyetin toplumsal ve kültürel yorumuna dayanan bir öğreti temel alınarak, cinsiyete dayalı tartışmaların genişlemesine katkı sunulmuştur. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet, kadına yönelik ayrımcılığın ve baskının farklı bir perspektif üzerinden irdelenebildiği bir pencere açmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede 1980'li yılların önemine dair bir diğer husus şiddet eylemine ilişkin yorumun genişlemesidir. Bu yıllarda feminist teori monolitik bir söylemin tiranlığına direnmiş, postmodernist ve çok kültürlülük teorilerinin fark vurgusuyla giderek daha özgüleşmiştir. Bunun sonucunda özellikle ırk, sınıf, etnik ve cinsellik olmak üzere kadınlar arasındaki farka daha fazla dikkat sarf edilmeye başlanmıştır (Donovan, 1997: 351). Böylece 70'li yıllarda kadınlarla erkeklerin farklılıkları üzerinde yoğunlaşan feminist ilgi, 1980'lerle birlikte, kadınların kendi aralarındaki farklılıklara yönelmiştir (Bora, 2005: 41). Bu süreçte feminizmin temsil ettiği kadınlığın özünün bir parçası olarak beyazlığı eleştirmek amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan ve cinsiyet, ırk ve sınıf üçgeni için bir çerçeve sağlayan kesişimsellik (intersectionality) yaklaşımı ön plana çıkmıştır. Günümüzde kesişimsellik, "dil, azınlık ve göçmen statüsü, yaş, engellilik durumu, dini aidiyet, ikamet bölgesi, cinsel yönelim, aile tipi ve medeni durum" gibi çeşitli diğer kategorileri kapsayan geniş bir zemine sahiptir (Esposito, 2024: 512-514). Şiddet ise toplumsal konumlar ve cinsiyet düzenleri tarafından şekillendirildiğinden ve çoklu eşitsizlikler cinsiyete dayalı şiddetin hem nedeni hem de sonucu olduğundan kesişimselliğin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Strid ve Verloo, 2020: 83). Sonuç olarak kamusal alanda veya özel yaşamda meydana geldiğine bakılmaksızın; kadınlara fiziksel, cinsel veya zihinsel zarar veya acı veren, tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma dâhil, toplumsal cinsiyete dayalı gerçekleştirilen her türlü şiddet eylemi toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kapsamına girmiştir (WHO, 2024).

Kadına yönelik şiddet fiziksel, cinsel veya psikolojik açıdan gerçekleşmekle birlikte; ailede, toplum içinde veya devlet tarafından uygulanan veya göz yumulan bir eylem şeklinde kendisini gösterir (United Nations, 1993: 2). Bununla birlikte aile içi şiddet, kadınlara yönelik şiddetin en yaygın biçimidir. Şiddetin bu türü herhangi bir toplumsal grup veya sınıfla sınırlı olmayan geniş bir çerçeve içinde kadınların barınma, sağlık, eğitim, istedikleri şekilde yaşama özgürlüğü gibi çok sayıda temel insan hakkını olumsuz şekilde etkilemektedir (Parliamentary Assembly, 2002). Bu bağlamda kadına yönelik şiddet, sadece kadının fiziksel sağlığını veya iyi olma hâlini etkileyen bireysel bir sorun değildir. Aynı zamanda gerek önleme gerekse müdahale edilmesi bakımından kamu bürokrasisi, siyasal partiler, STK'lar, medya başta olmak üzere çok sayıda aktörün iş birliği ve etkileşimini gerektirmektedir. Söz konusu iş birliği ve etkileşim sadece mağdur açısından değil, aynı zamanda şiddet eylemini gerçekleştirenler açısından yasal

altyapının güçlü olduğu ve kurumsal kapasitenin etkin şekilde işlediği bir iradeye duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET SORUNUNUN KAMUSAL BAĞLAMI

Bireysel güç ve kontrolün bir yansıması olarak kadına yönelik şiddet sorunu, “yönetme sorununun” dışında kalmış ve siyasi iktidarların gündemine taşınması zaman almıştır. Öyle ki insan hakları hukuku, bireyleri devletin kötüye kullandığı yetkilerin sonuçlarından korumak için geliştirilmiştir. Ancak uzun bir süre, devletten ziyade başka bir birey tarafından gerçekleştirilen istismarın tezahürü olan aile içi şiddet sorunu insan hakları hukukunun yetki alanına girememiştir (Freedman, 2021: 68). Bundan dolayı kadınlara yönelik aile içi şiddet özel bir sorun olarak görülmüş ve bu durum, kamu politikalarının oluşturulmasında ciddi eksikliklere ve sorunun çözümü için uygun programların geliştirilmesine neden olmuştur (Lundwall vd., 2009: 3). Bilimsel bir çalışma alanı olarak İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde gelişen kamu politikası analizi, toplumsal yapının ve ailenin bir ferdi olan kadınlara yönelik şiddet sorununu bir bakıma yirminci yüzyılın son çeyreğine kadar süren bir sessizlik içinde seyretmiştir.

Bugün insanlık, şiddetin birçok biçiminin tanınması bir yana adının bile konulmadığı bir durumdan, toplumsal cinsiyet şiddetinin insan hakları açısından temel hak ihlali olarak tanımlandığı ve BM, Avrupa Konseyi ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından kadınların eşitliğinin önünde büyük bir engel olarak kabul edildiği döneme şahit olmaktadır (Kelly, 1999: 119). Aile içi şiddet insan hakları meselesi olarak kabul edilmiş, çeşitli uluslararası kanun ve sözleşmelerde açıkça ele alınmış ve mağdurların korunmasına yönelik uluslararası normatif çerçevede açık bir ilerleme kaydedilmiştir (Freedman, 2021: 68). 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen *Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme*, özellikle kadınlar açısından ayrıca vurgulanan hakları düzenlemesi bakımından önemli bir dönüm noktasıdır (Özkan, 2017: 548). 1993 yılında Viyana’da düzenlenen BM Dünya İnsan Hakları Konferansı’nda kabul edilen *Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge*’de ise “Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve her türlü cinsel taciz... insan onuru ve değeriyle bağdaşmaz ve ortadan kaldırılmalıdır” ifadesine yer verilmiştir (Kelly, 1999: 119-120). Bu bildirge kadına yönelik şiddetin özel bir sorun olmadığını, bunun yerine

hükümetlerin harekete geçmesi için oluşacak talepleri cesaretlendirecek politika sorunu olarak tanımlandığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. 2011 yılında Avrupa Konseyi, uluslararası hukukta kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete ilişkin yaptırım gücüne sahip ilk düzenleme olan *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Sözleşme*'yi (İstanbul Sözleşmesi) imzaya açmıştır (Özkan, 2017: 555).

Örgütlerin, kişisel çabalarla halledilmesi mümkün olmayan sorunlara çözüm bulmak amacıyla kurulduğunu bilmek, belirli birtakım görevlerin devlete verilmesinin nedenini de açıklar (Simon vd., 1966: 22-23). Öyle ki hayatlarının büyük bölümünü kamu hizmetine adanmış olan kamu politikası danışmanları, kanun uygulayıcıları ve eğitimciler toplumsal düzenin korunmasında kendilerini tek sorumlu görmüştür (Mosher vd., 2016: 501). Ailenin ve kadının iyi olma hâlini tesis edecek koşulların devlet tarafından sağlanması, söz konusu toplumsal düzenin korunmasına katkı sağlayan parametrelerden biridir. Bu bakımdan aile içi şiddetin kayda değer toplumsal ve ekonomik maliyeti olduğunu bilmek ve yaş aralığı, sınıf, toplumsal grup veya dini aidiyetle sınırlı olmayan bu konuda kamu yönetimini özel alana müdahale etmeye zorlamak önemli bir gelişmedir (Lundwall vd., 2009: 3). Zira kadına yönelik şiddet, neden birçok toplumsal sorunun salt kendi bağlamında ele alınmaması gerektiğini gösterir. Şiddetin bu türü, bireylerin veya bireyler dışındaki aktörlerin çözülmesi için karar vericilere baskı yapacağı, ihtiyaç veya memnuniyetsizlik içeren toplumsal bir sorun barındırır ve devletin sahip olduğu güce ihtiyaç duyar. Kamu yönetimi, bu gücün maddi zemini oluşturmaktadır. Bu bakımdan hukuki destek yanında; kolluk, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler başta olmak üzere çeşitli hizmetlerin sunulmasında ve faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde belirleyici bir rol oynar.

2.1. Kamu Yönetiminin Etkin Müdahalede Koordine Olma Sorunu

Günümüzde kadınların özellikle eşleri ve aile üyeleri tarafından maruz bırakıldıkları şiddet önemli bir sorun olarak var olmaya devam etmektedir (Aksan ve Karakoç, 2024: 199). Uluslararası insan hakları yasaları ve normlarındaki tanımayla rağmen, kadınları aile içi şiddetten kurtarmaya yönelik hedeflerin gerek siyasi önceliklerin öne çıkabilmesi gerekse mağdurların adalete ve diğer hizmetlere erişimini engelleyen bazı prosedürlerden dolayı hâlâ gerçekleştirilemediğini söylemek mümkündür (Freedman, 2021: 68). Bu durum bir bakıma aile içi

şiddetin daha geniş bir toplumsal cinsiyet sorunu bağlamında değerlendirilmesinde yaşanan sorunların bir sonucudur. Zira daha önce “ev içi şiddet” tanımı yapılarak aile içi mesele olarak yorumlanan şiddet, ilerleyen süreçte toplumsal cinsiyet rolleri ve eril gücün hâkim olduğu bir zeminde ele alınmaya başlanmıştır (Akgül ve Uğurlu, 2021: 131). Buna rağmen sorunun ifade edilenden daha geniş bir bağlam içinde ele alınması mümkün olmamıştır.

Kamusal sorunların çözümüne yönelik pratik etkileri olan koordinasyon, farklı ve birbirine bağımlı kuruluşların ortak bir hedefe doğru katkıda bulunmasını içerdüğinden kamu iktidarları için süregelen bir zorluktur (Kårtvedt, 2024: 849-850). Bu zorluklar atılacak adımlar üzerinde müzakere etmek, tartışmak ve anlaşmaya varmak için birden fazla aktörü bir araya getiren kapsayıcı stratejileri benimseyerek politika yapımının tutarlılığını artırmayı gerektirmektedir (Domorenok vd., 2021: 2). Birden fazla aktörün bir araya gelmesi, her şeyden önce kamusal bir sorunun tanımlanması ve çözümü için değerlendirilecek alternatiflerin belirlenmesi sürecinde kendini gösterecek uyum sorununu ortaya çıkarabilecektir. Bunun sebebi gerek toplumsal gruplar arasındaki çıkar ilişkileri gerekse karar vericilerin politika gündemi önceliklerinin çatışabilme potansiyelidir. Sonuçta kamu politikası sürecinin ilk adımının, doğru durum analizi ve tanı hedefinden kısmen ya da büyük ölçüde uzaklaşması diğer adımlarının başarısını olumsuz şekilde etkileyebilecektir.

Kamu yönetimi literatüründe en çok dikkat çeken koordinasyon sorunları; fazlalık (politikaların ve aktörlerin aynı konuyu ele alması ile kamu hizmetleri arasındaki çakışma), boşluk (belirli bir konuda hiçbir politika ve aktörün sorumlu olmaması), politika tutarsızlığı, bilgi ve motivasyon sorunlarıdır (Kårtvedt, 2024: 852-853). Kamu yönetiminin işlevsel boyutuna ilişkin bu hususlar, bir bakıma kurumsallaşma geleneği ve örgütlenme biçimine ilişkin başka sorunların sonucudur. Çünkü kamu yöneticilerini çok düzeyli yönetim modelini uygulamaya teşvik eden yapı ve araçlar, politika oluşturma ve yönetim arasında ayrışmaya ve dikey örgütlerde işlevlerin ve uzmanlaşmanın dağılmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda kendi hedeflerine ulaşmakla ilgilenen, özerk ve benmerkezci düzeyler oluşmuş ve koordinasyonu bütünlüklerine yönelik tehdit olarak gören kurumlar ortaya çıkmıştır (Davoudi ve Johnson, 2024: 988). Diğer taraftan hiyerarşik sisteme rağmen, en tepedeki siyasi karar alma mekanizması da yatay koordinasyon ve uygulama için her zaman yeterli yönlendirme veya izleme sağlayabilmektedir.

Bunun sebebi özellikle siyasi gündemin üst sıralarında yer alan konuların dışında, koordinasyon gerektiren politika konularında siyasi ilginin düzensizliği ve yetki çatışması içeren durumlarda merkezi yönetimi harekete geçirmenin zorluğudur (Scott ve Gong, 2021: 29).

2.2. Politika Önerileri: Sadece Müdahale Değil Önleme ve İdari Verilerin Entegrasyonu

Çalışmanın bu bölümünde kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadelede, kamu yönetiminin daha işlevsel şekilde müdahalesini engelleyen unsurlar karşısında çözüm önerilerine yer verilmektedir. Öncelikle söz konusu sorunun çözümünde geleneksel örgütlenme biçiminin yetersiz olduğu görülmektedir. Örgütler, belli amaçları gerçekleştirmek üzere kurulmuş olduğu için devletler de yeni amaçlar çerçevesinde yeniden örgütlenmeye gitmektedir (Ergun ve Polat, 1978: 22). Buna göre sadece yasal mevzuata ve yerleşik uygulamalara dayalı, kullanıcının hizmet sağlayıcıya ulaşması üzerine kurulu bir yaklaşım geçmişten gelen sorunların bugünün normları üzerinden sistemli şekilde değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Bunun yerine hizmetlerin çevrimiçi olarak da erişilebildiği, kurumlar ve hizmetlerin birbiriyle entegrasyonunu sağlayan proaktif bir yaklaşım ön plana çıkarılmalıdır. Proaktif hizmet sunumu, kadınlar mağdur olmadan önce hem erkekleri hem de kadınları kapsayan önleyici tedbirlere duyulan ihtiyacın bir sonucudur. Aile içi şiddeti azaltmaya yönelik politikalar ve girişimler hem önlenme hem de müdahale içeren entegre bir çerçeve sunmalıdır (Lundwall vd., 2009: 3). Söz konusu yaklaşım, fiziksel koşulları gerekli kılan kullanıcı-hizmet sağlayıcı etkileşimine gerek kalmadan esnek, şeffaf ve kullanıcı odaklı kamu hizmetlerinin tasarlanmasına yardımcı olabilecektir.

Koordinasyon üzerine yapılan çağdaş araştırmalar, örgütlenmeden ziyade faaliyetlerin koordine edilmesine odaklanmaktadır. Bu durum kurumların işleyişlerinin kaynakların harekete geçirilmesini ve çabaların koordine edilmesini gerektirdiği inancına dayanmaktadır (Davoudi ve Johnson, 2024: 990). Kadına yönelik şiddetle mücadele; eğitim, güvenlik, sağlık, hukuk, sosyal hizmet gibi pek çok hizmet alanında yürütülen faaliyetleri içerir. Üstelik başta kamu yönetimi aygıtı olmak üzere, STK'lar ve özellikle dijital tabanlı hizmet anlayışının yaygınlaştırılması ihtiyacından dolayı yenilikçi girişimlerin paydasını oluşturduğu bir yönetme sorununu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda entegre politika yaklaşımı

kurumlar ve politika araçları arasında daha iyi bir önlem tutarlılığı sağlaması yanında, politika oluşturma ve uygulama sürecine dâhil olan aktörler arasında daha fazla iş birliği talep etmesinden dolayı güçlü bir şekilde savunulmaktadır (Domorenok vd., 2021: 1). Çünkü hoşnutsuzluk veya beklenti üzerinde yükselen toplumsal taleplerin politikaya dönüşmesi ve uygulamaya geçmesi, sözü edilen aktörler içinde en büyük sorumlu olarak görülen kamu yönetiminin ne kadar işlevsel olduğuyula yakından ilgilidir. Gerek insan kaynağı ve mali araçlar gerekse hukuki prosedürler ve faaliyetler, belirlenen hedeflerin gerçekleşmesini sağlayacak şekilde optimum düzeyde kullanılmalıdır.

“Politika işlevlerini yerine getirmek için gerekli beceri ve kaynaklar bütünü” veya “kıt kaynakların kamusal amaçlara tahsisi için stratejik yönler belirlemek üzere gerekli kaynakları bir araya getirme yeteneği” olarak tanımlanan politika kapasitesi birbiriyle ilişkili çok sayıda faktöre bağlıdır (Giest, 2023: 9). Bu faktörler yasal mevzuat, bütçe, prosedür, insan kaynağının niteliği gibi rasyonel nitelikli bileşenler olabileceği gibi; amaçları yönlendiren değerleri, inançları, niyetleri veya çıkar çatışmalarını da içerebilir. Bunun yanında toplumsal ihtiyaçların giderilmesi ve sorunların çözümüne ilişkin olarak hayata geçirilen politikaların başarısında, idari verilerin entegre edildiği bir düzlemde koordineli şekilde çalışan kurumların varlığı son derece önemlidir. Bu kapsamda veri entegrasyonu, aileye ve bu bağlamda kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin politika kapasitesinin etkinliğini olumlu yönde etkileyen hususlardan biridir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele için etkili politikaların oluşturulmasında bilgi esastır. Bilginin artırılması, politika yapıcılarının ve sivil toplumun gelişmeleri daha doğru değerlendirmesini sağlar (Walby, 2020: 5). Çünkü kadına yönelik şiddet karşısında gerek önleyici gerekse müdahaleci olarak kamu yönetimi içinde çok sayıda kurum rol oynamaktadır. Bunun yanında siyasi partiler, STK’lar ve medyanın kadına yönelik şiddet sorununun hükümetlerin gündemine alınmasında potansiyel bir etkisi vardır. Dolayısıyla geniş bir çerçeve içindeki etkileşimi ortaya koyan kadına yönelik şiddetle ilgili idari veriler; polis başta olmak üzere kolluk, yargı kurumları, sağlık birimleri, sosyal hizmet kurumları, kadın sığınma evleri, yardım hatları gibi farklı hizmet sağlayıcıları tarafından şiddet mağduru kişiye hizmet sunulması veya fail olduğu iddia edilen kişiye müdahale edilmesi kapsamında toplanmaktadır (UN Women ve WHO, 2022: 8). Genellikle şiddet mağdurları yardım istediğinde kamu hizmetlerinin rutin işleyişi kapsamında toplanan idari

verilerin sadece şiddetin sona erdirilmesi için değil, aynı zamanda hizmetlerin iyileştirilmesi amacıyla da toplanması gereklidir (Walby, 2020: 12). Bu yaklaşım gerek benzer veya farklı idari verileri elinde bulunduran kamu kurumlarının kendi arasında gerekse bu kurumlarla özel kuruluşlar veya STK'lar arasında önleyici bir ilişkinin kurumsallaşması bakımından gereklidir. Zira kadına yönelik şiddetle mücadelede kamu yönetiminin geleneksel yaklaşımı, şiddet eylemi gerçekleştikten sonra aksiyon almakta ve bu durum çeşitli koordinasyon sorunlarını beraberinde getirmektedir.

Veri tabanlarının kullanımı, olgunun farklı gerçekliklerdeki evrimine ilişkin olarak sistematik analizin geliştirilmesi sürecinde önemli bir araçtır (Ribeiro vd., 2022: 1236). Bu bağlamda büyük ve çok düzeyli (yerel, bölgesel veya ulusal) idari veri setleri, araştırmacıların kadına yönelik şiddetin öncüllerini ve sonuçlarını değerlendirmelerine ve diğer kurumlardan gelen verilerle ilişkilendirmelerine imkân tanır (Bunce vd., 2024: 4). Örneğin eğitim hizmeti açısından bakıldığında gerek müfredatın gerekse uygulanan yaklaşımların şiddetle mücadele sürecinde, aileden başlamak üzere, toplumda geniş bir öğrenme deneyiminin yaygınlaşmasına hizmet etme potansiyeli vardır. Ancak belirli periyotlarla, söz konusu eğitim çıktılarının izlenmesi ve değerlendirilmesi, eğitim düzeylerinin kendi arasında ve bu düzeylerle ilgili kurumlar arasında veri alış verişinin ve entegrasyonunun sağlanması, böylelikle belirlenen hedeflere ulaşılmasında ne kadar etkili olduğunun ölçülmesi gerekmektedir. Aksi durumda kadına yönelik şiddetle mücadelede, politika kapasitesinin işlevinin geliştirilmesinde eğitimden beklenen katkı istenilen düzeyin altında kalacaktır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede idari verilerin entegrasyonu, uluslararası düzeyde BM ile Avrupa Konseyi tarafından politika önerisi olarak sunulmaktadır. Buna göre BM (United Nations, 2017: 18); kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle ilgili şikâyetlerin ve verilen koruma kararlarının sayısı ve türü, tazminatlar, şikâyetlerin reddedilmesi ve geri çekilmesi, kovuşturma, mahkûmiyet oranları ve davalara ilişkin istatistiki verileri düzenli olarak toplayacak, analiz edecek ve yayınlayacak bir sistem kurulması gerektiğini belirtmektedir. Bunun yanında tüm verilerin belirli kriterler çerçevesinde ayrıştırılması önerilmektedir. Avrupa Konseyi de 2011 yılında hazırladığı İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen sözleşmede (Avrupa Konseyi, 2011: m. 11), tarafların “her türlü şiddet olayıyla ilgili birleştirilmemiş istatistiksel veriyi düzenli aralıklarla toplayacağını” ve “şiddet

olaylarının kökünde yatan nedenler ve bunların etkileri, şiddet olayları, ceza oranlarının yanı sıra, Sözleşmenin uygulanması için alınan tedbirlerin etkililiğini incelemek üzere, bu olaylarla ilgili araştırmaları destekleyeceklerini” hüküm altına almıştır.

Bilgiyi merkeze alan modern yaklaşımların kullanılması, kadına yönelik şiddet sorununun çözümünde idari verilerin entegrasyonunu ön plana çıkarmaktadır. Bununla birlikte uluslararası örgütlerin konuya ilişkin ilgisi sadece verilerin entegre edilmesiyle sınırlı olmayıp, doğrudan verilerin ne şekilde koordine edileceğine ilişkin hususları da içermektedir. BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi ile DSÖ Örgütü tarafından yayınlanan kılavuzda (UN Women ve WHO, 2022: 18), “kadına yönelik şiddetle mücadelede idari verilerinin toplanmasının ve iyileştirmesinin liderlik ve koordinasyon gerektirdiği” ifade edilmiştir. Buna göre kurumların kendi içinde ve kurumlar arasında veri üreticilerinin, kullanıcılarının ve karar alıcıların taahhüdü idari verilerinin derlenmesi, işlenmesi, raporlanması, politikaları ve müdahaleleri iyileştirmede kullanılması için gereklidir. İdari verilerin entegrasyonunda liderlik ve koordinasyon vurgusu tedbirlerin ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde uygulanmasını ve etkinliğini düzenli olarak koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek üzere mekanizma kurulmasını veya mevcut bir organının yetkilendirilmesini (United Nations, 2017: 18) içeren uygulamaya dönük bir adımı da içermektedir. 2018 yılında kurduğu bir organ aracılığıyla idari verilerin entegrasyonu üzerinden kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak bir mekanizma oluşturan Fas Krallığı, bu konuda yakın zamana ilişkin önemli bir deneyim sunmaktadır. Aşağıdaki başlıkta bu konuya detaylı biçimde değinilecektir.

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMEDE VE MÜDAHALEDE ENTTEGRASYON VE KOORDİNASYON REFORMU: ULUSAL KOMİTE ÖRNEĞİ

Verilerin entegrasyonunun rehberlik ettiği bir koordinasyondan faydalanarak, kadına yönelik şiddeti önleme ve müdahale yaklaşımı geliştiren Fas hükümeti 2018 yılında yasal düzenleme için harekete geçmiştir. Bu bağlamda, parlamentoda kabul edilen 103.03 sayılı *Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Kanunu* ile reform dalgasının ilk adımı atılmıştır. 18 maddeden oluşan Kanun genel olarak, kadına yönelik şiddetin hem

önlenmesinde hem de müdahalede farklı kurumlar arasındaki koordinasyonu ve iletişimi kolaylaştırması hedeflenen hükümler getirmektedir. Yasal düzenlemede, özellikle koordinasyondan sorumlu yeni bir kurumsal yapıyı kurarak yetkilendiren 11. ve 12. madde öne çıkmaktadır.

Kanun kapsamında (Law 103.03 on the Elimination of Violence Against Women: m. 12); şiddet mağduru kadınlara destek için kurumsal bir birim olarak Ulusal Komite kurulmuştur. Ulusal Komite aşağıda belirtilen yetki ve görevlere sahip olacaktır:

- Kadına yönelik şiddetle ilgili kamu kurumları ve merkezi yönetim arasında iletişim ve ulusal koordinasyonun sağlanması
- Bölgesel ve yerel komiteler tarafından kabul edilen eylem planları hakkında görüş bildirmek ve bu eylem planlarının uygulanmasını takip etmek
- Yerel ve bölgesel komiteler tarafından sunulan raporları almak ve incelemek
- Yerel ve bölgesel komitelerin çalışmalarını izlemek ve bu çalışmaları geliştirmek için yollar önermek
- Bölgesel ve yerel komiteler, STK'lar ve diğer paydaşlar arasında ortaklık ve iş birliği mekanizmaları oluşturmak ve güçlendirmek
- Hücreler ile yerel ve bölgesel komitelerin yönetimini iyileştirecek mekanizmaların kurulmasına katkıda bulunmak ve merkezi düzeydeki çalışmalarını takip etmek
- Sonuçlara ilişkin yıllık bir rapor hazırlamak

Kanun kapsamında Ulusal Komite'ye tanınan yetki ve görevleri düzenleyen hükümlerden biri de hücreleri konu almaktadır. Hücreler; ilk derece mahkemeleri, istinaf mahkemeleri, adalet, sağlık, gençlik ve kadından sorumlu kurumların merkezi ve merkezi olmayan hizmetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde şiddet mağduru kadınlar için kurulan destek birimlerini ifade etmektedir. Buna göre hücreler şiddet mağduru kadınlara; kabul, dinleme, destek, yönlendirme ve refakat gibi hizmetler sağlayacaktır. Ulusal Komiteye tanınan yetki ve görevlere bakıldığında yerel, bölgesel ve ulusal düzeyleri içeren çok düzeyli bir çerçevede; kolluk, yargı, sağlık ve toplumsal alanlarda hizmet

sunumunu üstlenen bir “koordinasyon ve liderlik” ön plana çıkmaktadır. Üstelik sadece kamu kurumlarının kendi arasında değil, kamu kurumlarıyla STK’lar ve ilgili diğer paydaşlar arasında iş birliğini mekanizmalarının geliştirilmesinin hedeflendiği görülmektedir.

Ulusal düzeyde Eşitlik Bakanlığı’nın sekretarya desteği verdiği Ulusal Komite’de; polis, Kraliyet Jandarma Teşkilatı, adalet ve sağlık dâhil olmak üzere kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve müdahale edilmesinden sorumlu birimlerden hükümet temsilcileri vardır (UN Women ve WHO, 2022: 19). 2020 yılında, Faslı Kadınlar Ulusal Birliği ile Dayanışma, Sosyal İçerme ve Aile Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Savcılık Ofisi, Ulusal Güvenlik Genel Müdürlüğü ve Kraliyet Jandarma Yüksek Komutanlığı’nı da içine alan aktörler arasında ortaklık anlaşmaları imzalanmıştır. Buna göre şiddet mağduru kadınları destekleyen ve danışmanlık yapan, doğrudan bir telefon numarası ve mobil cihazlara ücretsiz olarak indirilebilen akıllı bir uygulama aracılığıyla 7/24 kullanılabilen “Hepimiz Seninleyiz” hizmeti oluşturulmuştur (United Nations, 2024: 3).

Ulusal Komite kuruluşunun ilk yılında, kadına yönelik şiddet konusunda sivil toplum ve uluslararası kalkınma ortaklarının dâhil olduğu yasal, politik ve veri ortamını analiz eden çok sektörlü, disiplinler arası bir öğrenme programı yürütmüştür. Program kapsamında, “kadınlara karşı işlenen suç eylemlerini tanımlamak için ortak bir sözlüğün ve paydaşlar arasında tekrarı azaltmak için ulusal bilgi sisteminin olmamasının, ulusal veri tabanı oluşturma ihtiyacını acil ihtiyaç hâline getirdiği” ifade edilmiştir (UN Women ve WHO, 2022: 19). Söz konusu durum analizi kadına yönelik şiddet idari verilerinin bütüncül, sistematik ve koordineli şekilde yönetilmesine verilen önemi göstermesi bakımından dikkate değerdir.

103.03 sayılı Kanun, birimleri veya komiteleri izleyecek veya görevlerini yerine getirmedikleri takdirde yetkilileri sorumlu tutacak mekanizmalar içermemektedir. Bu yüzden bazı boşluklar içermektedir (Human Rights Watch, 2018). Ancak Ulusal Komite’yi hayata geçiren yasal düzenleme yeterli görülmemesine ve sivil toplumun tüm taleplerini karşılamamasına rağmen olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Benachir ve Raïs, 2023: 136). Öyle ki STK’lar, hükümet ve ilgili kuruluşlarla gerçekleştirdiği ortaklıklar sayesinde, özellikle kırsal alanda şiddet mağduru kadınlar için dinleme ve danışma merkezlerinin kurulmasına

kaynak sağlanmasında kilit bir rol oynamaktadır. Örneğin 2023 yılında, üç yıl boyunca geçerli olacak, yaklaşık 2 milyon dolarlık mali destek tahsis edilmiştir (United Nations, 2024: 4). Bu çerçevede Fas'ta kadına yönelik şiddetle mücadelede, idari verilerin ve hizmetlerin "liderliğin ve koordinasyonun kurumsallaştığı" bir yapı içinde yönetilmesine yardımcı olması beklenen Ulusal Komite önemli bir başlangıç adımıdır. Komitenin kendisinden beklenen rolü etkin şekilde yerine getirmesi gerek ulusal düzeyde politika kapasitesinin geliştirilmesi gerekse kadına yönelik şiddet sorununa sistematik bir analiz kapsamında yaklaşılması bakımından önemli bir kazanım olacaktır.

4. ULUSAL KOMİTE ÖRNEĞİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Etkileyici bir dayanıklılık ve esneklik ortaya koyarak devam eden cinsiyetçi eğilimler, kadınlara uygulanan baskının ve şiddetin doğanın değil insan eylemliliğinin bir sonucu olduğunu gösterir (Connell, 1998: 11). Ulusal Komite, söz konusu sorunlarla bugünün normları ve yöntemleri üzerinden ve bütüncül bir şekilde mücadele etme görevini üstlenmiştir. Bu kapsamda geçmişten bugüne devam eden kadına yönelik şiddet sorunu karşısında, yenilikçi girişimleri içeren insan eylemliliği organize edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, bir önceki bölümde ortaya konulan uygulama örneğiyle sınırlı olmak üzere, Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede koordinasyonun sağlanması çerçevesinde atılan adımlara ilişkin kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

Türkiye'de 6284 sayılı *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesin Dair Kanun*'un kurumlararası koordinasyon ve eğitim başlıklı maddesinde, "bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir" ifadesine yer verilmiştir. Kadına karşı şiddetle mücadelenin temel yasal güvencesini oluşturan Kanun, çok aktörlü bir yapı ortaya koymakta; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ilgili kuruluşlarını, kolluk kuvvetlerini, STK'ları ve hukuki kurumları yasanın uygulayıcı ve denetleyici kurumları olarak düzenlemektedir. Kanuna göre ayrıca iller düzeyinde sürecin izlenmesi için il koordinasyon kurulları oluşturulmuştur. (Keleş ve Gül, 2025: 662). Aile ve Sosyal Hizmetler

Bakanlığı'na bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin politika ve stratejilerin belirlenmesini, uygulanmasını ve izlenmesini içeren süreçlerin tamamında yer alan koordinasyon kurumudur. İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı başta olmak üzere diğer ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, barolar ve STK'lar da kadına karşı şiddetle mücadeleyle yönelik hizmet sunmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2021: 68).

Türkiye'de yasal altyapı, politika düzeyinde kapasite ve örgütlenme düzeyi geçmiş yıllara göre güçlendirilmesine ve bilgi teknolojileri odaklı risk analizlerine öncelik veren yaklaşımlar öne çıkarılmasına rağmen, kadına yönelik şiddet önemli bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmektedir. 2023 yılında yayımlanan *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ile İlgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde*, "idari verilerin üretilmesi ile veri entegrasyonu sağlanabilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi yönetim sistemlerinde gerekli düzenlemelerin yapılacağı, sadece kriz odaklı değil aynı zamanda risk analizi ve yönetimi odaklı yaklaşımla şiddet mağduruna erken müdahale edileceği bir hizmet sunumunun gerçekleştirileceği" ifade edilmiştir. Aile Sosyal Politikalar/Hizmetler Bakanlığı (2016: 78; 2021: 195) tarafından yayımlanan Ulusal Eylem Planlarına göre, kadına yönelik şiddet verilerinin etkin biçimde izlenmesi amacıyla kurumlararası ortak bir veri tabanı oluşturulacaktır. Ancak 2016-2020 yıllarını kapsayan planda sorumlu kurum Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Koordinatör Kurum), Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı iken; 2021-2025 yıllarını kapsayan planda sorumlu kurum Cumhurbaşkanlığı (Dijital Dönüşüm Ofisi) olarak belirtilmiştir. Sadece kurumların bilgi yönetim sistemleri arasında oluşturulması hedeflenen entegrasyona ilişkin örnek, hizmetlerin koordinasyonunu sağlayan yasal mevzuat ve politikalar ile kadına yönelik şiddetle mücadelede rol oynayan aktörlerin sorumluluklarının izlenmesi arasındaki bağın zayıf kaldığını göstermektedir. Bu kapsamda Ulusal Komite örneğinde olduğu gibi ulusal düzeyde, kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının koordinasyonundan sorumlu bakanlıklar üstü bağımsız bir yapının varlığına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kurum özellikle kadını ve aileyi doğrudan ilgilendiren tüm hizmet alanlarının çalışmalarını, bütüncül şekilde izleyerek ve proaktif bir yaklaşımla, risk odaklı şekilde değerlendirebilmelidir. Aynı zamanda bu yapı, hizmetleri yürüten kurumların

örgütlenme ve işleyiş biçimlerine yönelik iyileştirme önerileri getirecek şekilde güçlendirilmeli; STK'lar ve özel girişimler de dâhil olmak üzere ilgili tüm paydaşları içeren bir ekosistemin oluşturulmasında öncü bir rol oynamalıdır.

SONUÇ

Kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların sağlıklı ve iyi olma hâli yüksek bireyler olarak toplumda var olmasını güçleştiren önemli bir sorundur. Genellikle mağdur, fail ve şiddete yol açan eylemler belli olmasına rağmen, sorunun çözümüne ilişkin mevcut yaklaşımların etkinliği tartışılmaya devam etmektedir. Bu durumun nedenlerinden biri kadına yönelik şiddetle topyekûn mücadelede, kamu iktidarının aksiyon almakta nispeten geç kalmasıdır. Sorunun kapsamına ve niteliğine ilişkin “özel hayat” vurgusunu içeren anlayışın uzun süre egemen olmasının bu geç kalmışlıkta payı büyüktür.

Kadına yönelik şiddet sadece bireyi, aileyi veya toplumun belirli bir kesimini ilgilendiren bir sorun değildir. Bunun yerine giderilmesi gereken ihtiyaçların ve memnuniyetsizliklerin olduğu bir yönetim sorunudur. Kadına yönelik şiddetin, cinsiyet eşitsizliğinin boyutlarından biri olduğunun anlaşılması, kamu yönetiminin güç ve hareket boyutları bakımından çözüme odaklanmasında etkili olmuştur. Böylelikle güvenlik, eğitim, sağlık, adalet, sosyal hizmet alanlarında kamu iradesinin açık şekilde görülebildiği politikalar üretilerek uygulanabilmiştir. Söz konusu politikalar, kadının nesnel ve öznel yaşam koşullarının iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bununla birlikte etkileşim hâlinde olması gereken çok sayıda kurumun birbirinden bağımsız hareket etmesi, farklı prosedürlerin ve süreçlerin işletilmesinin oluşturduğu belirsizlik, muhatabının hangi birim olduğunun açık şekilde belli olmadığı durumların varlığı gibi hususlar ortak bir hedefe yönelimi güçleştirmektedir. Dolayısıyla sorunla mücadelede uygulanan yöntemler, cinsiyet eşitsizliğine neden olan koşulların ortadan kaldırılmasına ilişkin girişimleri olumsuz etkilemektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele görevini sadece güvenlik veya hukuk mekanizmalarından beklemek doğru bir yaklaşım değildir. Bu bakış açısı soruna neden olan durumlar gerçekleştikten sonra çözüm getirmeyi amaçlayan klasik anlayışı ifade eder. Bundan dolayı mücadelenin sırasıyla önleme ve müdahale olacak şekilde gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır. Ayrıca farklı kurumlar ve

paydaşlar tarafından sunulan tüm hizmetlerin koordine edildiği ve idari verilerin entegrasyonunun sağlandığı bir zemin inşa edilmelidir. Bilgi odaklı idari verilerin yaygınlaştırılmasına ve paylaşılmasına ilişkin prosedürlerin geliştirilmesi, kamu kurumlarının kendi içinde ve STK'lar ile diğer paydaşlar arasındaki iş birliğini güçlendirecektir. Konuyla ilgili BM, DSÖ, Avrupa Konseyi gibi uluslararası örgütlerin ulusal düzeyde yürütülen çalışmalara ivme kazandıracak politika önerileri dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Fas hükümeti tarafından 2018 yılında kurulan Ulusal Komite, kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadelede “koordinatör ve lider kurum” olarak iyi bir uygulama örneğidir. Ulusal Komite kamu kurumları, destek birimleri ve STK'lar arasında idari verilerin entegrasyonunu üstlenen ve bunun için ulusal düzeyde yetkilendirilen bir kurumdur. Çeşitli boşlukları bulunmasına rağmen Ulusal Komite'nin varlığı, şiddet mağduru kadınlara ilişkin güçlü destek mekanizmalarının kurumsallaşması adına olumlu bir gelişmedir. Türkiye’de de kadına yönelik şiddet sorunu karşısında çok aktörlü bir zeminde mücadele edildiği görülmektedir. Bununla birlikte bu mücadele sürecinde, uzun bir zamandır varlığı kabul edilen koordinasyon sorununun çözümünde yeni bir yapılanmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu yapının özellikle son yıllarda gerçekleştirilen yenilikçi girişimleri güçlü şekilde destekleyeceğini ve mevcut yaklaşımları daha işlevsel hâle getireceğini öngörmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI (2021). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)**, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI (2021). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)**, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012), **Resmi Gazete**, Yayımlı Tarihi: 20.03.2012, Sayısı, 28239, Kanun Sayısı: 6284.
- AKGÜL, Ayşegül, Örgen Uğurlu (2021). “Kadına Yönelik Şiddetin, Şiddeti Uygulayan ve Mekân Bağlamında İncelenmesi: Katledilmiş Kadınlar Örneği”, **Planlama**, Cilt: 31, Sayı: 1, ss. 128-140.
- AKSAN, Gamze ve Dilan Karakoç (2024). “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Formel Mekanizmaların İşlevi Üzerine Nitel Bir Araştırma”, **Mediterranean Journal of Humanities**, Cilt: XIV, Sayı: 2, ss. 199-221.
- AVRUPA KONSEYİ (2011). “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi”, <https://rm.coe.int/1680462545> (Erişim Tarihi: 17.01.2025).
- BENACHIR, Rhizlaine and Sofia Raïs (2023). **Violence against Moroccan Women during and after Lockdown**, COVID and Gender in the Middle East içinde (ss. 125-138). University of Texas Press, Austin.
- BORA, Aksu (2005). **Kadınların Sınıfı: Ücretli Ev Emeği ve Kadın Öznelliğinin İnşası**, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- BUNCE, Annie, Katie Smith, Sophie Carlisle ve Estela Capelas Barbosa (2024). “Challenges of Using Specialist Domestic and Sexual Violence and Abuse Service Data to Inform Policy and Practice on Violence Reduction in the UK”, **Journal of Gender-Based Violence**, Cilt: XX, Sayı: XX, ss. 1-20.
- BUTLER, Judith (2008). **Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi**, Çeviren: Başak Ertür, Metis Yayınları, İstanbul.

- CAMBRIDGE DICTIONARY (2025). "Violence", <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/violence> (Erişim Tarihi: 20.01.2025).
- CONNELL, R. W. (1998). **Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika**, Çeviren: Cem Soydemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- DAVOUDI, S. ve M. Johnson (2024). "Preconditions of Coordination in Regional Public Organizations", **Public Management Review**, Cilt: 26, Sayı: 4, ss. 988-1012.
- DOMORENOK, Ekaterina, Paolo Graziano and Laura Polverari (2021). "Introduction: Policy Integration and Institutional Capacity: Theoretical, Conceptual and Empirical Challenges", **Policy and Society**, Cilt: 40, Sayı: 1, ss. 1-18.
- DONOVAN, Josephine (1997). **Feminist Teori: Amerikan Feminizminin Entelektüel Gelenekleri**, Çeviren: Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek ve Fevziye Sayılan, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- ERGUN, Turgay ve Aykut Polat (1978). **Kamu Yönetimine Giriş**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- ESPOSITO, Eleonora (2024). "Discourse, Intersectionality, Critique: Theory, Methods and Practice", **Critical Discourse Studies**, Cilt: 21, Sayı: 5, ss. 505-521, DOI: 10.1080/17405904.2023.2230602.
- FREEDMAN, Jane (2021). **Domestic Violence Through a Human Rights Lens**, Editör: John Devaney, Caroline Bradbury-Jones, Rebecca J. Macy, Carolina Øverlien ve Stephanie Holt, The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse içinde (ss. 68-78). Routledge, New York.
- GUEST, Sarah (2023). "Policy Capacity Mechanisms for Addressing Complex, Place-Based Sustainability Challenges", OECD-EC High-Level Workshop Series: Place-Based Policies for the Future, Workshop 5, 15 September 2023, <https://www.oecd.org/regional/place-based-policies-for-the-future.htm> (Erişim Tarihi: 14.01.2025).
- HUMAN RIGHTS WATCH (2018). "Morocco: New Violence Against Women Law", <https://www.hrw.org/news/2018/02/26/morocco-new-violence-against-women-law> (Erişim Tarihi: 23.01.2025).

- Kadına Karşı Şiddetle Mücadele ile İlgili 2023/16 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi (2023), **Resmi Gazete**, Yayın Tarihi: 25.11.2023, Sayısı: 32380.
- KÅRTVEDT, Leif E. (2024). “Explaining Coordination Quality in Public Service Delivery”, **Public Performance & Management Review**, Cilt: 47, Sayı: 4, ss. 849-872.
- KELEŞ, Enes ve Songül Sallan Gül (2025). “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Aktörlerinin 6284 Sayılı Yasaya Bakışı: Erzurum Örneği”, **Ankara Barosu Dergisi**, Cilt: 83, Sayı: 1, ss. 661-717.
- KELLY, Liz (1999). **Violence Against Women: A Policy of Neglect or a Neglect of Policy?** Editör: **Sylvia Walby**, New Agendas for Women içinde (ss. 119-147), Palgrave Macmillan, London.
- Law 103.03 on the Elimination of Violence Against Women (2018). http://www.sgg.gov.ma/Portals/1/BO/2018/BO_6655_Ar.pdf?ver=2018-03-16-133134-870 (Erişim Tarihi: 19.01.2025).
- LUNDWALL, Jonna, Teresa Genta Fons ve Milena Sanchez de (2009). “Domestic Violence IS a Public Affair: Strengthening Institutions to Promote Equitable Development and Combat Violence Against Women in Uruguay (English)”, En breve, no. 141, World Bank Group, Washington, D.C., <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/322671468319161602/domestic-violence-is-a-public-affair-strengthening-institutions-to-promote-equitable-development-and-combat-violence-against-women-in-uruguay> (Erişim Tarihi: 15.01.2025).
- MCMURRAY, Anne (2005). “Domestic Violence: Conceptual and Practice Issues”, **Contemporary Nurse**, Cilt: 18, Sayı: 3, ss. 2019-232.
- MOSHER, Frederick C. ve Diğerleri (2016). **Watergate: Sorumlu Devlet Üzerindeki Etkileri**, Editör: **Jay M. Shafritz ve Albert C. Hyde**, Çeviren: Hüseyin Akdoğan ve Serkan Altıntop, Kamu Yönetimi Klasikleri içinde (ss. 501-513), Global Yayıncılık, Ankara.
- ÖZKAN, Gizem (2017). “Kadına Yönelik Şiddet – Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 1, ss. 533-564.

- PANDE, Rekha (2002). "The Public Face of a Private Domestic Violence", **International Feminist Journal of Politics**, Cilt: 4, Sayı: 3, ss. 342-367.
- PARLIAMENTARY ASSEMBLY (2002). "Domestic Violence Against Women", <https://assembly.coe.int/nw/xml/xref/Xref-XML2HTML-en.asp?Fileid=17055> (Erişim Tarihi: 16.01.2025).
- RIBEIRO, Rita, Iris Almeida, Rosa Saavedra, Sónia Caridade, Ana Oliveira, Manuela Santos ve Cristina Soeiro (2022). "The Different Contexts of Domestic Violence Before and During the COVID-19 Pandemic: A Portuguese Overview", **Victims & Offenders**, Cilt: 17, Sayı: 8, ss. 1224-1240.
- SCOTT, Ian ve Ting Gong (2021). "Coordinating Government Silos: Challenges and Opportunities", **Global Public Policy and Governance**, Cilt: 1, ss. 20–38.
- SIMON, H.A., D.W. Smithburg ve V.A. Thompson (1966). **Kamu Yönetimi**, Birinci Kitap, Çev: Cemal Mihçioğlu, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- STRID, Sofia ve Mieke Verloo (2020). **Intersectional Complexities in Gender-Based Violence Politics**, Editör: Elizabeth Evans ve Éléonore Lépinard, Intersectionality in Feminist and Queer Movements içinde (ss. 83-100). Routledge, New York.
- UNDP (2013). "Multisectoral Cooperation – Institutional Response to Violence against Women", United Nations Development Program Internationalnih brigara 69, Belgrade, <https://www.undp.org/serbia/publications/multisectoral-cooperation-institutional-response-violence-against-women> (Erişim Tarihi: 16.01.2025).
- UNITED NATIONS (1993). "Declaration on the Elimination of Violence against Women", General Assembly resolution 48/104, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women> (Erişim Tarihi: 15.01.2025).
- UNITED NATIONS (2017). "Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - General Recommendation No. 35 on Gender Based Violence Against Women, Updating General Recommendation No. 19", <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based> (Erişim Tarihi: 16.01.2025).

UNITED NATIONS (2024). “Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - Information Received from Morocco on Follow-up to the Concluding Observations on Its Combined Fifth and Sixth Periodic Reports”, <https://digitallibrary.un.org/record/4059657?v=pdf#files> (Erişim Tarihi: 17.01.2025).

UN WOMEN (2024). “Facts and Figures: Ending Violence Against Women”, <https://www.unwomen.org/en/articles/facts-and-figures/facts-and-figures-ending-violence-against-women#83915> (Erişim Tarihi: 15.01.2025).

UN WOMEN ve WHO (2022). “Improving The Collection and Use of Administrative Data on Violence Against Women: Global Technical Guidance”, United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women) and World Health Organization (WHO), New York, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240058750> (Erişim Tarihi: 14.01.2025).

WALBY, Sylvia (2020). “Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetle İlgili Veri Toplama ve Araştırmanın Sağlanması: İstanbul Sözleşmesi’nin 11. Maddesi: Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile İlgili Makale Derlemesi”, <https://rm.coe.int/istanbulsozlesme11-madderevizyon/1680a1f9c4> (Erişim Tarihi: 18.01.2025).

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2024). “Violence Against Women”, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Erişim Tarihi: 16.01.2025).